

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ ПРОГРАМУ, РОЗРОБЛЕНУ В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ ВКЛЮЧНО З ПИТАННЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ»

Олена Купенко, Світлана Гурняк

№	Інформація про програму	Характеристики
1	Назва програми	Наведення ладу в своєму багатоквартирному будинку: з чого почати?
2	Автори програми	Купенко Олена, член правління ГО «Центр громадських ініціатив «Інтелект Сумщини»», доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету; Гурняк Світлана, головний спеціаліст з питань підготовки і навчання кадрів, психолог Львівської міської ради
4	Обґрунтування реалізації програми	Програма зосереджена на темі самоорганізації жителів спальних мікрорайонів великих і малих українських міст для наведення ладу у їхніх будинках. Самоорганізація жителів у багатоквартирному будинку – це процедура прийняття рішень за участі та впливу всіх сусідів, тобто, за визначенням, демократична процедура. Разом з тим для багатьох людей така процедура ще не є освоєним на практиці досвідом. Та проблема старіння житлового фонду, необхідність його капітального ремонту привертає все більшої уваги до необхідності засвоєння такого досвіду. Багатьом із нас (хто не є власниками індивідуальних будинків) доведеться навчитися компромісу з сусідами, прийняттю і реалізації спільних рішень (включаючи замовлення відповідних послуг і контроль якості їх виконання), а також всязи на себе тягар відповідальності за результати своїх рішень і вжитих (невжитих) дій. У свою чергу досвід «будинкової» демократії поступово розширює сфери нашої уваги до процесів, що відбуваються в місті, сприяє свідомому сприйняттю нашої участі в демократичних процедурах на рівні регіону. Саме тому, що відкриваються такі перспективи, вважаємо запропоновану тему «Як навести лад у своєму багатоквартирному будинку?» доцільною в змісті громадянської освіти дорослих.
5	Цільові групи та їх потреби	Програма адресована жителям багатоквартирних будинків спальних районів міст. Люди дуже по-різному поінформовані в питанні реформування житлово-комунальної сфери, управління спільною власністю, що вимагає самоорганізації: – хтось вже створив об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), будинковий комітет або вибрав уповноважену особу; – хтось чув про різні форми самоорганізації від рідних і знайомих, задумався про необхідність якихось дій, але сам не має такого досвіду; – хтось тільки чув інформацію про зміни в житлово-комунальній сфері, але не замислювався про необхідність певних власних активностей; – хтось взагалі не має ніякої інформації. Найбільш поінформованими і готовими до самоорганізації є жителі новобудов. Для жителів будинків більш ніж 25-річного віку, які потребують капітальних ремонтів, ситуація відрізняється. Наявний серед певної частини жителів патерналізм негативно впливає на формування нової культури утримання багатоквартирних будинків, відданих у спільне управління. Приватизувавши квартири, люди в більшості своїй просто не усвідомлюють себе власниками підвалу, ліфта, сходових клітин, даху. Саме для таких людей і пропонується в першу чергу ця освітня програма. З точки зору взаємин між мешканцями, в одних будинках люди мало знайомі між собою, в інших складністю є наявність конфліктів, які тривають роками. Сусідами в багатоквартирному будинку є дуже різні люди, що не полегшує процес досягнення домовленостей між ними: 1) більшу частину не влаштовує стан будинку, під'їзду і сходових клітин, але є і до всього байдужі;

		<p>2) у одних відсутнє ставлення до багатоквартирного будинку як до спільної власності, розуміння необхідності прийняти відповідальність на себе, навчитися домовлятися для спільних дій, а інші не дають сусідам спокійного життя закликами до самоорганізації;</p> <p>3) люди мають різний достаток, по-різному (виходячи з різних фінансових можливостей) облаштували свої приватизовані квартири і, відповідно, по-різному уявляють собі якість облаштування спільної власності;</p> <p>4) всі хочуть платити менше в нинішніх умовах підвищення комунальних платежів, але хтось продовжує платити, а хтось – ні;</p> <p>5) деякі люди насторожено ставляться до ініціатив про різні форми управління та самоорганізації, бачать у них лише особисту вигоду тих, хто їх ініціює, а хтось активно пропагує ОСББ;</p> <p>6) сусідами є власники квартир і квартиронаймачі; до квартиронаймачів часто ставляться як до тимчасових людей, не звертаючи на них увагу в процесі вирішення життєво важливих для багатоквартирного будинку питань, у відповідь виникає спокуса і діяти саме таким чином;</p> <p>7) власні інтереси та плани мають власники житлових і нежитлових приміщень.</p> <p>Незадовільний стан житлового фонду, зданого в експлуатацію 25-30 і більше років тому, з одного боку, і передання державою відповідальність на недостатньо підготовлених мешканців багатоквартирних будинків, з іншого боку, визначає актуальність освітньої потреби з теми «Як навести лад у своєму багатоквартирному будинку?». Однак слід визнати, що далеко не для всіх власників приватизованого житла, а тим більше квартиронаймачів названа освітня потреба є усвідомленою</p>
6	Мета освітньої програми	Мета програми – набуття учасниками досвіду щодо організації різних форм взаємодії жителів багатоквартирних будинків між собою, спрямованих на управління спільною власністю, а також взаємодії з керуючими компаніями та місцевою владою
7	Завдання освітньої програми	<ul style="list-style-type: none"> - систематизувати знання щодо різних форм самоорганізації в багатоквартирних будинках; - сформувані досвід залучення сусідів до взаємодії; - сформувані досвід позитивної взаємодії з представниками керуючих компаній та органів місцевого самоврядування
8	Результати, що плануються	<ul style="list-style-type: none"> - систематизовані знання щодо різних варіантів самоорганізації в багатоквартирних будинках; - мотивація до активішої та свідомішої участі в процесах самоорганізації; - набуття досвіду щодо різних форм залучення сусідів у багатоквартирному домі та сталого розвитку сусідської спільноти; - набуття досвіду досягнення домовленості з керуючими компаніями та місцевою владою; - мотивація до активнішої та свідомішої участі в місцевих програмах розвитку
9	Тривалість програми	14 астрономічних годин, включаючи кави-паузи та обіди
10	Тематичний зміст програми	<p>Тема №1: Форми самоорганізації в багатоквартирних будинках (об'єднання співвласників багатоквартирних будинків; самоорганізація через загальні збори; домовий, вуличний, квартальний комітети)</p> <p>Тема №2: Проблема управління спільним</p> <p>Тема №3: Залучення сусідів та сталий розвиток сусідської спільноти (аналіз потреб (анкетні опитування), збори (за правилами), тематичні групи в соціальних мережах, спільні дії із благоустрою, спільні свята (Масляна, Європейський день сусідів, День рециклінгу))</p> <p>Тема №4: Залучення ресурсів для наведення ладу в своєму багатоквартирному будинку</p> <p>Тема №5: Комунікації з керуючими компаніями та іншими надавачами комунальних послуг (Закон України «Про звернення громадян»; поняття «комунікація»; канали та інструменти комунікації; громадський контроль у взаємодії мешканців та керівників підприємств; подолання проблеми взаємної недовіри)</p> <p>Тема №6: Комунікації з представниками місцевого самоврядування (структура політичної системи на місцевому рівні; канали та інструменти комунікації; традиційні та інформаційні технології комунікації, пропонувані владою, проблема лобювання інтересів виборців та інших зацікавлених сторін)</p> <p>Тема №7: Ланцюг прийняття рішень в органах місцевого самоврядування (в т.ч. громадський контроль прийняття рішення та його реалізації)</p> <p>Тема №8: Від вирішення власних житлово-комунальних проблем до громадянського участі (за моделлю «добрий громадянин» Joel Westheimer та Joseph Kahne)</p>

		Тема №9: Прийняття рішення великим числом людей з різними можливостями та інтересами (голосування в т.ч. електронні, моделювання динаміки громад, стратегічні сесії, «всесвітнє кафе», «відкритий простір» тощо) Тема №10: Як подолати ігнорування та змінити «ні» на «так»
11	Кваліфікаційні вимоги до викладачів/тренерів	Фахівці в сфері освіти дорослих, які мають вищу освіту в соціальних чи поведінкових науках та власний практичний досвід за змістом програми (управління багатоквартирним будинком, організації сусідської спільноти). Досвід тренерської діяльності, що передбачає орієнтацію на гуманістичні цінності й повагу до кожного учасника, вміння підтримувати комунікації в навчальній групі і фасилітації групової динаміки, орієнтація на особистісне зростання учасників, що базується на їх попередньому досвіді

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГУ «ЯК НАВЕСТИ ЛАД У СВОЄМУ БАГАТОКВАРТИРНОМУ БУДИНКУ?», РОЗРОБЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ВКЛЮЧНО З ПИТАННЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ»

Час	Тема / підтема	Методи, навчальні матеріали	Очікувані результати	Тренер
Д Е Н Ь 1				
10.00 – 10.30	Привітання, знайомство, очікування	мотиваційне відео; «Займи позицію» (на підставі методики К. Попович: 1) учасники розміщуються в різних кутах тренінгового залу відповідно до обраної позиції (власник житлового приміщення, власник нежилого приміщення, квартиронаймач, представник керуючої компанії, представник місцевого самоврядування), озвучують очікування; 2) учасники займають позицію в одній з груп «новачок», «професіонал», «експерт» в темі самоорганізації населення та аналізують динаміку просування від «новачка» до «професіонала» та «експерта» (що потрібно робити «новачкам», що вже зроблено «експертами»); 3) учасники займають позицію на шкалі впливовості на стан житлового фонду «мешканці», «місцеві фахівці, представники місцевого самоврядування», «державна влада», коментують свою позицію	– знайомство тренера з групою та учасників між собою; – готовність групи до роботи; – попереднє висвітлення проблемних тем для подальшого обговорення	Куленко О., Гурняк С.
10.30 – 11.00	Тема №1: Форми самоорганізації в багатоквартирних будинках (об'єднання співвласників багатоквартирних будинків; самоорганізація через загальні збори; домовий, вуличний, квартиральний комітет)	міні-лекція з ілюстраціями на слайдах	– знання учасниками тренінгу різних можливих форм самоорганізації; – готовність донести відповідну інформацію до інших і підняти питання про свідомий вибір форми самоорганізації	Куленко О., Гурняк С.
11.00 – 11.15	Тема №2: Проблема управління спільним	гра «хрестики-нулики» (http://www.psychologos.ru/articles/view/igrapobeda-ili-porazhenie)	– аналіз учасниками стратегій win-win, win-lose; крок до згуртування групи	Куленко О., Гурняк С.
11.15 – 11.30	Кава-брейк			

11.30 – 12.00	Тема №3: Залучення сусідів та сталий розвиток сусідської спільноти (аналіз потреб (анкетні опитування), збори (за правилами), тематичні групи в соціальних мережах, спільні дії із благоустрою, спільні свята (Масляна, Європейський день сусідів, День рециклінгу))	міні-лекція (включаючи аналіз кращих практик) з ілюстраціями на слайдах	– знання учасниками різних форм залучення сусідів до взаємодії та забезпечення сталого розвитку сусідської спільноти	Куленко О., Гурняк С.
12.00 – 13.00	Тема №3 (продовження): Започаткування спілкування та забезпечення стійкого розвитку сусідських спільнот	обговорення в малих групах (у відповідності до особливостей групи учасників тренінгу обговорюється питання започаткування спілкування або забезпечення стійкості), представлення результатів роботи малих груп	– розуміння учасниками сильних та слабких сторін різних форм взаємодії із сусідами; – збагачення досвіду учасників через взаємний обмін	Куленко О., Гурняк С.
13.00 – 14.00	Обід			
14.00 – 15.45	Тема №4: Залучення ресурсів для наведення ладу в своєму багатоквартирному будинку	рольова гра. Учасники об'єднуються в малі групи. Для кожної групи випадковим чином визначається певна роль: «мешканець-ініціатор зборів», «близький родич мешканця, який працює в департаменті інфраструктури міста», «депутат міської ради по даному округу», «квартиронаймач», «господар житлового приміщення, що проживає за іншою адресою», «власник житлового приміщення, який проживає за даною адресою», «представник керуючої компанії», «власник нежитлового приміщення» (в залежності від кількості учасників можуть бути задіяні не всі ролі). Групам виділяється час для опрацювання списку ресурсів, які вони як носії запропонованої їм ролі можуть привнести в процес управління спільною власністю, а також аргументів щодо того, чому б вони не стали брати участь у взаємодії для вирішення питань даного конкретного будинка. При цьому учасники різних малих груп не знають ролей інших груп. Коли списки готові групи переформатуються: по одному учаснику первинних груп у новостворювані групи. Роботу в кожній групі ініціює носій ролі «мешканець-ініціатор зборів». Він озвучує ролі, носіїв яких хотів би запросити на збори. Якщо учасник новоствореної групи дізнається свою роль в числі запрошених, то він приєднується до «зборів», інакше відходить в окрему малу групу. Далі групи «на зборах» створюють списки наявних у них ресурсів. Групи «не запрошених» на збори опрацьовують аргументи «проти». По закінченню часу роботи малих груп, всі разом переходять до презентацій і обговорення. Завдання груп, зібраних «ініціаторами зборів», знайти порозуміння з групою носіїв аргументів «проти»	– розуміння існування різних суб'єктів, які впливають на вирішення питань управління; – досвід залучення до взаємодії; – досвід спілкування з носіями різних ролей	Куленко О., Гурняк С.

15.45 – 16.00	Кава-брейк			
16.00 – 16.15	Тема №4 (продовження): Залучення ресурсів для наведення ладу в своєму багатоквартирному будинку (ідеальний сусід і додаткові можливості наведення ладу)	Паперовий чоловічок «Бінго» виривається з листа білої бумаги. Різні частини тіла підписуються відповідями на питання: голова – Яка улюблена мрія ідеального сусіда? Права рука – Що він може гарно робити? Ліва рука – Який його улюблений музичний стиль? Права нога – який у нього графік життя? Ліва нога – Його громадянська позиція? Після виготовлення моделі ідеального сусіда учасники тренінгу рухаються по залу й знаходять людину(людей), з якою мають максимум співпадінь. Завершується вправа аналізом того, скільки залишилося «сміття» після діяльності лише в одній вправі всіх учасників	– крок до згуртування групи; – розуміють, кількості наших спільних «відходів» і можливості перетворити їх на ресурси, сприяючи при цьому ладу у будинку	
16.15 – 16.45	Тема №5: Комунікації з керуючими компаніями та іншими надавачами комунальних послуг (Закон України «Про звернення громадян»; поняття «комунікація»; канали та інструменти комунікації; громадський контроль у взаємодії мешканців та керівників підприємств; подолання проблеми взаємної недовіри)	міні-лекція з ілюстраціями на слайдах	– знання інструментів комунікації; – самоаналіз себе як грамотного «колективного замовника»; – досвід зміни моделі ставлень між жителями та працівниками керуючих компаній з «конфліктної» на «партнерську»; – розуміння спільної проблеми наявності тих, хто регулярно не сплачує за надані послуги	Купенко О., Гурняк С.
16.45 – 17.00	Підсумки дня, актуальні запитання	«Відкритий мікрофон»	– рефлексія минулого дня; – зворотний зв'язок для тренера за підсумками дня, розуміння можливих приводів для корекції роботи	
ДЕНЬ 2				
10.00 – 10.15	привітання, бліц-аналіз актуальних питань першого дня	«Відкритий мікрофон»	– наступність діяльності першого і другого дня; – повніше врахування запиту учасників	Купенко О., Гурняк С.
10.15 – 10.45	Тема №6: Комунікації з представниками місцевого самоврядування (структура політичної системи на місцевому рівні; канали та інструменти комунікації; традиційні та інформаційні технології комунікації, пропоновані владою, проблема лобювання інтересів виборців та інших зацікавлених сторін	міні-лекція з ілюстраціями на слайдах	– розвиток активного ставлення учасників до питання участі в реформуванні житлово-комунального господарства	Купенко О., Гурняк С.
10.45 – 11.00	Кава-брейк			
11.00 – 11.45	Тема №7: Ланцюг прийняття рішень в органах місцевого самоврядування (в т.ч. громадський контроль прийняття рішення та його реалізації)	«картографія». Працюючи в малих групах, учасники тренінгу складають карту проходження процедури прийняття рішення по «коридорах» влади, хронометраж проходження рішення, а також основні точки і тимчасові періоди контролю процедури прийняття рішення та його виконання. На карті вказується	– досвід планування та здійснення комунікацій з представниками місцевої влади та органів самоврядування	Купенко О., Гурняк С.

		також місце керуючої компанії в процедурі прийняття рішення. Далі слід представлення результатів роботи й обговорити їх. Учасникам для роботи видаються роздавальні матеріал з інформацією про терміни офіційних відповідей на звернення громадян		
11.45 – 12.15	Тема №2: Проблема управління спільним (продовження)	мини-лекція з ілюстраціями на слайдах; самоаналіз власної стратегії поведінки за підсумками гри «хрестик-нулик»;	– розуміння проблеми управління спільним; – рефлексія щодо власної стратегії поведінки в ситуації управління спільним; – привертання уваги до питання необхідності громадянської участі у широкому колі питань місцевої спільноти, починаючи від питання управління спільним у власному багатоквартирному будинку	Купенко О., Гурняк С.
12.15 – 13.00	Тема №2: Проблема управління спільним (продовження)	робота в групах (учасники ілюструють на базі моделі «трагедія суспільних вигонів» (Hardin, 1968) проблему управління спільним в житлово-комунальній сфері міста; розглядається окремий багатоквартирний будинок і всі житлові будинки міста разом)	– розуміння проблеми управління спільним; – рефлексія щодо власної стратегії поведінки в ситуації управління спільним; – привертання уваги до питання необхідності громадянської участі у широкому колі питань місцевої спільноти, починаючи від питання управління спільним у власному багатоквартирному будинку	Купенко О., Гурняк С.
13.00 – 14.00	Обід			
14.00 – 14.15	Тема №2: Проблема управління спільним (продовження)	анімаційна вправа «Олівці» (Грецов А.Г. Лучшие упражнения для сплочения команды : Учебное пособие. – СПб. : СПбНИИ физической культуры, 2006. – 44с.)	– подальше згуртування групи; – розуміння проблеми управління спільним на власному тілі	Купенко О., Гурняк С.
14.15 – 14.30	Тема №8: Від вирішення власних житлово-комунальних проблем до громадянської участі (за моделлю «добрий громадянин» Joel Westheimer та Joseph Kahne)	міні-лекція з ілюстраціями на слайдах (за моделлю «добрий громадянин» (Joel Westheimer and Joseph Kahne (2004). «Educating the «Good» Citizen: Political Choices and Pedagogical Goals». Political Science and Politics. 37 (2): 241–247))	– розуміння можливих підходів до вирішення проблеми управління спільним на рівні міста	Купенко О., Гурняк С.
14.30 – 15.15	Тема №9: Прийняття рішення великим числом людей з різними можливостями та інтересами (голосування в т.ч. електронні, моделювання динаміки громад, стратегічні сесії, «всесвітнє кафе», «відкритий простір» тощо)	обговорення в малих групах з подальшим представленням і загальним обговоренням результатів	– розуміння можливих підходів до вирішення проблеми управління спільним на рівні міста	Купенко О., Гурняк С.
15.15 – 15.30	Кава-брейк			
15.30 – 16.45	Тема №10: Як подолати ігнорування та змінити «ні» на «так»	обговорення в малих групах з подальшим представленням і загальним обговоренням результатів	– підсилення досвіду комунікації з різними суб'єктами, отриманого на всіх попередніх етапах тренінгу	Купенко О., Гурняк С.
16.45 – 17.00	Підсумковий зворотній зв'язок	рефлексія за методикою Т. Урдзе: «що я продовжу робити» - «що я більше не буду робити» - «що я буду робити такого, що не робив раніше»	– підсумковий зворотній зв'язок для тренера; – рефлексія для учасників	Купенко О., Гурняк С.